

Kako je z agrarno reformo?

(iz govora poslanca Pušenjaka v konstituenti.)

Po prazniku leta 1919 se je počelo v novu osvobodjenih pokrajinah naše države mogoče gibanje, katerega cilj je bil, odzvati zemljo onim, ki je imajo preveč in je sami ne obdelujejo in jo dati onim, ki zemljo obdelujejo, so poljedelci, a zemlje nimajo ali pa je imajo premalo, začelo se je gibanje za izvedbo agrarne reforme. Nobeno gibanje menda ni povzročilo toliko razburjenja kot to. Pri nobenem gibanju se ni tako nesrečno delalo preizkusov kot pri izvajanju agrarne reforme. Veliko nezadovoljstvo, ki vlada v najširših slojih ljudstva, ki nima zemlje ali je ima premalo, gre večinoma na račun agrarne reforme.

Slovesno se je razglasilo načelo: „Zemlja je božja in kmetova.“ Iz tega načela se je sklepalo, da naj ne bode lastnik zemlje oni, ki je sam ne obdeluje, ampak le oni, ki jo sam obdeluje, a nima nič zemlje ali pa je ima premalo. Nadaljni predpogoj bi se moral biti, da mora vsakdo, ki se poteguje za zemljo, imeti sredstva za obdelovanje iste, kakor tudi trdno voljo, to zemljo obdelovati, ne pa pridobljeno zemljo prepustiti njeni usodi. Od početka do današnjega dne se je delalo in ljudstvo varalo s samimi obljubami. O Božiču leta 1918 so merodajni krogi v Belgradu obljubovali, da se bo agrarna reforma izvedla do meseca marca leta 1919, a sedaj meseca maja 1921 smo menda ravno tako daleč oddaljeni od izvedbe agrarne reforme, kot leta 1918. Merodajni krogi, oboje vlada, bi se morala zavedati dalekosežnih posledic slabe, kakor tudi dobre izvedbe agrarne reforme. Kdor ima zmisel za gospodarska in socialna vprašanja, mora priznati, da se s slabo izvedeno agrarno reformo več škoduje, nego koristi. Ne smemo prikriti, da bo agrarna reforma le tedaj narodu in državi koristila, če se bo razdeljena zemlja pametno obdelovala, če se bo skušalo kolikor mogoče veliko na razdeljeni zemlji pridelati. Ako se ne upošteva tega dejstva, bo agrarna reforma v škodo kmetijstvu, celemu narodnemu gospodarstvu, kar pa ne bo prav nič koristilo slojem, ki tako vroče hrepenijo po zemlji. Vlada, osebno pa ministrstvo za agrarno reformo, bi moralo vse storiti, da se ugodno ne samo željam ljudstva, ampak tudi uvažujejo narodno-gospodarska načela.

Prvotno je vlada precejevala agrarnoreformno gibanje, sedaj ga pa podcenjuje. Ministrstvo za agrarno reformo se ni resno potrudilo doseči stvarne in gospodarski razmeram

primerne rešitve tega vprašanja, temveč se je zadovoljilo z izdavanjem naredb, ki pobližajo druga druga, pa še do današnjega dne ni razvilo programa, po katerem hoče rešiti vprašanje agrarne reforme. Kdor pa zna, da je to delo ministrstva, pride nehote do prepričanja, da zavlačuje ministrstvo rešitev tega vprašanja z željo, da spravi to vprašanje z dnevnega reda.

V prehodni odredbi od 25. februarja 1919 se povdarja, da se bodo vsa velika posestva v naši državi razlagala in dala zemlja onim državljanom, ki se bavijo s poljedelstvom, a zemlje vobče nimajo, ali ne dovolj, in sicer v toliki meri, kolikor je morejo sami s svojo družino obdelati.

Z novo naredbo z dne 21. julija 1919 se prepoveduje odprodaja in obremenitev velikih posestev. V § 2 te naredb se določa obseg velikih posestev. Za Slovenijo se smatra kot veliko posestvo vsako posestvo, ki meri 75 ha obdelane zemlje ali v celem 200 ha, kar je z ozirom na Hrvaško, kjer je določeno 100 ha, oziroma 300 ha, kakor tudi z ozirom na velika gozdna posestva v Sloveniji mnogo premalo. Pri določitvi obsega velikega posestva bi se moralo jasno določiti, da ne pridejo pod agrarno reformo velika posestva, če tudi dosežejo, oziroma celo presegajo določeni obseg, ako so ta posestva v rokah kmetov, ki ista sami obdelujejo. Ker v naredbi ta določba manjka, je padlo pod agrarno reformo mnogo kmetijskih posestev v Sloveniji, kar gotovo ni namen agrarne reforme. Posledica tega dejstva je, da mnogo kmetijskih posestev nosi težka bremena, katera jim nalaga agrarna reforma in se ovira v gospodarstvu, kar povzroča opravičeno veliko nevolje. Nujno potrebno je, da se čimprej taka kmetijska posestva rešijo iz odvisnosti agrarne reforme in se jim omogoči neovirano gospodarstvo.

Naredba z dne 11. februarja 1920 govori o državnem nadzorstvu in državni upravi velikih posestev. Ta naredba vsebuje jako dobre določbe, pa žalibog se merodajni činitelji po tistih ne ravnaajo. Za nadzornike gozdov bi se morali postaviti strokovnjaki za gozdarstvo, za nadzornike druge obdelane zemlje strokovnjaki v poljedelstvu. Vidimo pa, da zavzemajo v Prekmurju in Sloveniji — tudi v drugih pokrajinah najbrž ni nič boljše — ta me sta ruski plemiči in vneti demokratski agitatorji brez strokovne izobrazbe. Lahko si predstavljamo gospodarstvo teh nadzornikov na velikih posestvih. Skrajno nezadovoljni so lastniki teh posestev, nič manj uslužbenec, najbolj pa ljudstvo, ki se mora v gospodarskih zadevah obračati na te nadzornike. Velika posestva ne napredujejo — temveč propadajo.

Po naredbi z dne 3. sept. 1920 se daje zemlja za štiri leta v zakup. Ta

določba se lahko tolmači v tem smislu, da se ne misli na skorajšnjo izvedbo agrarne reforme, katere zavlačevanje se mora na vsak način obsojati.

Z naredbo z dne 30. oktobra 1920 se določa, da imajo pravico do nabave drv iz gozdov, ki spadajo pod agrarno reformo, v prvi vrsti kmetje. V dokaz, kako deluje v tem smislu ministrstvo agrarne reforme, hočem navesti samo eden značilen slučaj. — Kmetisko ljudstvo, osebno v Prekmurju, kjer so skoraj vsi gozdovi lastnina graščakov, kojih posestva spadajo pod agrarno reformo, se je bridko pritoževalo, da ne dobi za kurjavo potrebnih drv, ker se izgovarjajo nadzorniki teh velikih posestev, da niso dobili pravih nobenih tozadevnih navodil. Ob priliki pritožbe se je pri ministrstvu izvedelo, da navedena naredba o dobavi drv velja le za Hrvaško, na Slovenijo je pa ministrstvo pozabilo.

Tudi pri reševanju vprašanja agrarne reforme vidimo, da se da to vprašanje hitreje in bolje rešiti, ako bi se agrarnim direktorjem v posameznih pokrajinah prepustilo več samostojnosti z ozirom na različne gospodarske in socialne razmere, ako bi pri direktorjih in okrožnih agrarnih uradih sedelo manj juristov in več gospodarskih strokovnjakov, ako bi se kot uradniki in nadzorniki v področju ministrstva za agrarno reformo nastavljali sposobni, delavni uradniki in strokovnjaki, ne pa samo uradniki in nadzorniki, o katerih se ve samo to, da so vneti pristaši demokratske struje in nič drugega.

Vinski trg.

Rob. Košar.

Poročila z vinskega trga si nasprotujejo. Enkrat čitamo v listih o padanju vinskih cen, drugič zopet o utrjevanju istih, tretjič se celo poroča, da vinske cene rastejo. Cesa se naj drži naš vinogradnik, katerega poročilo naj verjame?

Moje misli so:

1. Kdor se ima dobro kapljico iz leta 1920 v kleti, se naj ne boji za to blago. Pri dobrem kletarstvu bo to vino prihodnje leto zrelo za buteljke in kupei ga bodo iskali z lučjo. Točenje buteljk se je v vojni in povojni dobi udomačilo in za buteljke manjka blaga. Letnika 1917 ni več na trgu.

2. Tudi vina, ki so imela kot most 17-18 stopinj po klosterneburgerci se ne bodo prišla v izgubo, ker se bo pomanjkanje primerno dobrega starega vina še občutilo dolgo po novem letu, čeravno bi zrastle letos prav dobra kapljica. Do novega vina še nam manjka 7 do 8 mesecev. V našem ljutomersko-ormoškem okraju, katerega imam v mislih pri teh vrsticah, je

gotovo 70 do 80% lanskega pridelka prodanega. Ostanek bo sigurno našel kupeca.

3. Letnika 1918 in 1919 sta že redka prikazani pri naših kmetovalcih. Večinoma sta se prodala v zvezi z letnikom 1920. Morda se ležita kje pri večjih posestnikih in tedaj sta primerno dobre kakovosti. Ravno v zadnjem času se je več sto hektolitrov tega blaga razprodalo po dobri ceni.

Za sedaj se nam še ni treba bati padanja vinskih cen pri dobrem blagu. To nam svedoči tudi najnovejši kupi, kjer se je za dobro kapljico plačevalo 26-30 K. Le slabo blago je padlo v ceni, kakor nam pravijo poročila iz Španije, Francije, Italije, Madžarske itd. Te države proizvajajo mnogo slabjšega vina od 1-9% alkohola in trgovci in posestniki so se hoteli rešiti teh vinskih zalog ter so začeli popuščati v ceni. Najprej v Španiji, potem na Francoskem in konečno se je val padanja vinskih cen razširil tudi v Italijo in na Madžarsko. Da je tangiral tudi slabše blago v Jugoslaviji, je umevno. Ko pa so se v Španiji večinoma iznebili onega blaga, katerega so se hoteli iznebiti, je začela stagnacija vinskih cen in našnja poročila pravijo, da gredo cene zopet navzgor. Išče se zopet dobro blago, kateremu cena povprek ni občutno padla.

4. Razmere se bodo povsod, posebej pa pri nas v Jugoslaviji občutno spremenile, kakor hitro bi dobili samo srednjedobro trgatve. Čeravno smo do danes še za silo izhajali z diferenco med dohodki in stroški vinogradov postane naš položaj skrajno neugoden pri prvi dobri letini. Tedaj nastane polomija. Prvi korak je v tem oziru že podvzel Vinarski in sadiarski odsek v Mariboru, ki priredi ob priliki trgovsko-obrtnega velesejma v Ljubljani od 13. do 24. avgusta t. l. veliki vinski sejem v zvezi z vinsko razstavo.

Našemu vztrajnemu in požrtvovalnemu delu pa mora tudi država priskočiti na pomoč:

a) Ona mora preprečiti vvoz tujihih vin in skrbeti za neoviran in prosti izvoz domačega blaga. Posebej tiste dolgotrajno in mučno potopanje s prazno vinsko posodo, ki pride iz inozemstva, da se tukaj napolni in zopet izvozi, mora kmalu prenehati. Zakaj pa se v drugih naprednih državah ta ka posoda ne zacarini ali obremeni s kavejco? Tam se prazna posoda na obmejni postaji ali celo v kraju napolniti kratkoma žigosa (vžig) in z žigom zaznamovana posoda gre zopet neovirano nazaj čez mejo. Hitra, točna in kulantna odprava našega vina čez mejo je prvi pogoj za zdravi razvoj naše izvozne vinske trgovine.

Tudi običajni „bakiš“ na želez-

—? je godrnjal stari Tom, „škoda za potne stroške, če bi ne smel povedati, kar je nam v prid!“

Uvidel sem, da bi bilo vsako porajevanje zastoj in nadaljeval sem branje:

„Moj prijatelj sam je našel „Hispaniolo“ in jo na zelo zvit način dobil prav po malenkostni ceni. Nekateri ljudje tukaj v Bristolu imajo sicer pismo najgrših predsodkov zoper njega. Obrekujejo ga in pravijo, da ta človek za denar vse stori in da je bila „Hispaniola“ pravzaprav njegova last in da mi jo je prodal za — smešno visoko ceno — same prozorne laži! Nobeden pa ne zanika, da je jadrnica zares dobra.“

Na tej sirani torej ni bilo prav nobenih težav. Delavci so bili seveda zelo dolgočasni s svojim popravljanjem, pa nazadnje so bili vendar le gotovi.

Skrbelo me je le, kako dobiti in si izbrati sposobnih mornarjev. — Kakih 20 sem jih le hotel imeti, za slučaj, veste, če bi prišlo do bojev z divjaki ali pa pomorskimi roparji. Z bridko težavo sem jih našel šest, ko mi sama sreča pripelje na pot — človeka, kakršnega sem potreboval.

Ob ladjarnah sem nekoga dne postopal in čisto po naključju je prišel razgovor med naju. Zvedel sem, da je bil dolga leta mornar, da ima krmo v Bristolu, da pozna vsakega pomorščaka v mestu, da mu življenje na suhem ne stori več dobro, ta

da bi rad dobil mesto kuharja na neki ladji ter šel spet po morju. — Morski zrak da mu posebno dobro de in zato je tudi danes prišel sem, kaj ven v pristanišče.

Strašno sem bil ginjen — tu ti vi bi bili — in iz samega usmiljenja sem ga koj najel za kuharja na „Hispanioli.“ John Silver se imenuje, dolgi John mu pravijo, in nogo je izgubil. Pa to je priporočilo zavj v mojih očeh, ker jo je zgubil v toju za domovino, kakor mi je pravil. In še pokojnine mu ne dajet — Pomislite, v kakih odurnih časih zdaj živimo!

Torej tako! Mislil sem, da sem našel samega kuharja, toda našel sem z njim vse moštvo, ki sem ga še potreboval. V par dneh sva jih s Silverjem nabrala, samo pristno morskot sol, same žilave, jeklene pesti. Lepi ti moški kajpada niso, odurni so in divji, pa iz ljube jim gleda nepogljivost, neustrašenost in drznost. Celemu brodogradu bi kljuboval s takim moštvom.

„Dolgi John je odslovil dva izmed tistih, ki sem jih najel jaz. — Pravil mi je, da sta čisto neizkušena novince in da bi nam taki ljudje v usodnem slučaju utegnili mnogo škodovati. Imeniten človek, — ta-le John!“

Kar se mene tiče, jaz se počutim sijajno in prav dobre volje sem. Tem kol volk in spim kot drevo. — Ampak popolnoma sračen bom še le

tistikrat, ko bom slišal topotati svoje stare pomorske škornje po ladijnem krovu. Hoj, na morje! — Kaj, zaklad! Morje, sinje morje, to mi je stopilo v glavo!

Pridite, Livesey, pridite s prvo pošto! Ne izgubite trenutka, ako me imate radi!

Mladi Jim naj gre še k svoji materi po slovo, Tom z njim, potem pa oba hitro v Bristol!

(Trelawney.)

Dodatek. Mimogrede Vam še omenim, da bo moj prijatelj — tisti, ki mi je prodal „Hispaniolo“, poslal za nami pomoč in rešino ladjo, ako bi se ne vrnili do konca avgusta in da mi je našel izvrstnega kapitana. Resnoba in redkobeseden mož je, žalibog, sicer pa zlata vreden v vsakem oziru. Dolgi John je še neke iztaknil prav izkušenega človeka, ki bo naš prvi mornar. „Arrow“ mu je ime. Potemakem bo moštvo naše lepe „Hispaniole“ sestavljeno po vseh mornariških pravilih, dragi doktor Livesey!

Pozabil sem Vam še povedati, da je Silver petičen človek. Na lastne oči sem se prepričal, da ima svoj tekoči račun na banki in da ga še ni nikdar prekoračil. Dokler bo potoval z nami, mu bo žena oskrbovala krmo. Ker ni kaj posebne lepote — zamorka je! — smeja midva že izvedena samca sumiti, da utegne

* Izgovori: „Arrow.“

— seve poleg njegovega zdravja — tudi tista njegova „lepa“ žena biti vzrok, da gre izpred domačega ognjišča ven na burno morje.

(Trelawney.)

Dodatek. — Jim naj ostane za slovo eno noč pri svoji materi!

(Trelawney.)

Lahko si mislite, kako me je pismono razburilo! Čisto iz sebe sem bil, in če sem kdaj koga v svojem življenju preziral, stari Tom je bil eden tistih. Ni znal druga kot godrnjati in zabavljati. In vendar bi bil vsak njegov tovariš z veseljem menjal z njim. Toda graščak je hotel starega Toma seboj in graščakova volja je bila za nje postavila.

Drugo jutro sva se s Tomom napotila peš k „Admiralu.“

Naša sva mater zdravo in dobre volje. Pijani kapitan, ki nam je delal toliko neprilik, je odšel tja, kjer mu dobro ne morejo več škodovati. Graščak pa je dal hišo popraviti in sobe preslikati ter nam je daroval tudi nekaj pohištva, med drugim za mater doben, lep naslanjač. Poiskal ji je tudi dedka, ki bi jej naj pomagal in me ne nadomestoval.

Ko sem zagledal tega svojega namestnika, sem se še le zavedel, da bi treba od doma. Doistikrat sem neprestano mislil le na sebe in na čudežne in zanimive dogodivljaje, ki so me čakali, na to pa ne, da se bo treba ločiti od matere. (Dalje prihodnjik.)